

per tots els mitjans lícits i il·lícits de justificar i de fer creure al Govern i al poder judicial que actuava correctament. Quan calia, si convenia als seus interessos, sacrificava els dels clients que li havien confiat la gestió d'aquestes possibilitats bancàries.

Explica amb amplitud que, en general, l'actuació dels diferents actors contra els quals s'enfrontava el banc no fou precisament estimulants ni satisfactòria: les autoritats del Ministeri d'Hisenda, el paper dels jutges, dels fiscals (dissortament li fou barrada el pas a la intervenció del fiscal anticorrupció), dels advocats i del Govern del PP. Hi afegeix que la posició dels mitjans de comunicació no es va caracteritzar sempre per la transparència.

En nombrosos casos, fou una qüestió d'ineficàcia, en d'altres, de dubtosa moralitat dels actors que hi intervenien.

En acabar el treball, afirma que la cessió de crèdits ha estat el frau econòmic més gran des de la recuperació de la democràcia.

A títol de conclusió, vull destacar la valentia de l'autora en abordar aquest tema. Ha fet un minuciós, seriós i solvent

treball de periodisme d'investigació, que no ha estat prou tingut en compte, quan en realitat el tema estudiat es mereixia figurar en l'agenda pública política i dels mitjans de comunicació. El seu estil és molt apropiat en tots els sentits.

Com a persona preocupada pel respecte a l'ètica per part dels governs, dels polítics, dels jutges i dels poders econòmics privats, com ho és un banc, haig de manifestar el regust amarg que m'ha originat llegir aquest llibre, car en una bona part de les actuacions dels diferents actors no es veu cap consciència ètica que orienti les seves accions, ans al contrari. En una revista de recerca de la comunicació com la nostra, considero que cal que es fixi com una fita indefectible l'ètica de la comunicació i, per consegüent, proposo que es doni el relleu que es mereixin els treballs com aquest que presentem ara, que denunciïn supòsits de violacions de l'ètica per part de determinats actors polítics, econòmics o socials.

Vull donar les gràcies a Nuria Almirón per la seva voluntat d'oferir-nos aquesta obra.

Manel Parés i Maicas

AZNAR, Hugo

Ética de la comunicació y nuevos retos sociales: Códigos y recomendaciones para los medios

Barcelona: Paidós, 2005

AZNAR, Hugo

Pautas éticas para la comunicación social

Moncada, València: Universidad Cardenal Herrera-CEU, 2005

El professor de l'esmentada Universitat, Hugo Aznar, que ja disposa d'una extensa i valuosa bibliografia sobre l'ètica i, encara més, sobre la deontologia de la comunicació, publica ara dos nous llibres, d'un indubtable interès per la temàtica abordada. En efecte, ens ofereix una sèrie de codis deontològics o d'acords d'aquesta natura

referents a un cert nombre de qüestions actuals en aquest àmbit. La seva utilitat és evident. En bona mesura, cal tenir com a antecedent el seu llibre *Ética y periodismo: Códigos, estatutos y otros mecanismos de autorregulación* (Barcelona: Paidós, 1999).

En una primera part del primer llibre, més aviat breu, hi exposa les grans

línies dels conceptes *llibertat i autoregulació de la comunicació*, per tractar tot seguit dels codis deontològics, camp en el qual els seus treballs excel·leixen, per acabar amb una reflexió sobre la responsabilitat dels periodistes. Hi inclou, com a colofó, una àmplia bibliografia.

Aquest llibre té una dimensió que jo qualificaria de pràctica, car ens proporciona els codis i les recomanacions que existeixen en els camps següents:

- 1) Catàstrofes i tragèdies humanitàries (amb les recomanacions del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) sobre aquest tema).
 - 2) La comunicació per al desenvolupament (codi de conducta referit a les imatges i als missatges sobre el Tercer Món, de les ONG europees).
 - 3) Immigració, racisme i xenofòbia (uns manuals d'estil periodístic del Foro de la Inteligencia i de l'Asociación de Periodistas de Vizcaya, així com unes recomanacions del CAC).
 - 4) Corresponsals en situacions de crisi (manual i codi internacional de la Federació Internacional de Periodistes (FIP) i un text de Reporters sense Fronteres).
 - 5) Terrorisme (Declaració de Bilbao sobre els mitjans lliures, fonamentals per a la democràcia i unes reflexions del Consell d'Administració de TVE).
 - 6) Informació sobre tribunals (conveni d'autoregulació amb les televisions espanyoles sobre el tractament dels judicis per televisió).
 - 7) La dona (directrius de la IV Conferència Mundial sobre les Dones i un dictamen del CAC sobre dona i publicitat).
 - 8) Violència domèstica contra les dones (Manual de la Unió de Periodistes Valencians (UPV) i el tractament informatiu de l'Instituto Oficial de Radio y Televisión (IORTV).
 - 9) Discapacitat (pautes ètiques essencials).
- El segon llibre és una continuació de l'anterior, tot i que ha estat editat en un altre lloc. Després de fer unes breus remarques sobre el contingut de l'obra, tracta dels àmbits següents:
- 1) Informació sobre menors (els drets del nen i els mitjans de comunicació, i les directives de la FIP).
 - 2) Anorèxia (recomanacions de la ponència del Senat espanyol sobre aquest tema i sobre la bulímia).
 - 3) Violència i ficcions (recomanacions de València).
 - 4) Educomunicació (Declaració fundacional de la xarxa Mitjans d'Educadors i Comunicadors; Declaració de la Unesco de Granada, l'educació com a instrument de la cultura de pau, i Manifest per l'educació en comunicació).
 - 5) Periodisme gràfic (drets i límits segons la UPV).
 - 6) Ràdio i publicitat encoberta (conveni d'autoregulació de la publicitat en ràdio).
 - 7) Televisió (Manifest contra la teelecombrària; Manifest en defensa de la televisió pública; Manifest i declaració per una televisió de qualitat per als nens i els adolescents; els valors en els continguts televisius dirigits a la infància i a la joventut, segons el Fòrum de Persones Usuàries de l'Audiovisual; Codi d'autoregulació sobre els continguts infantils de les televisions espanyoles).
 - 8) Estatut professional dels periodistes (acord marc que regula les pràctiques de periodisme i de comunicació audiovisual en els mitjans de Catalunya; proposta de l'estatut del fòrum d'organitzacions de periodistes).
- En la gran majoria dels casos, el criteri expositiu és el següent: en primer lloc, fa una anàlisi pormenoritzada del tema objecte d'estudi; tot seguit, hi inclou una bibliografia orientativa, i, en tercer lloc,

reproduïx el text del document objecte de la referència. Em sembla que es tracta d'una visió molt didàctica, i que en cada supòsit permet estudiar amb propietat la qüestió objecte de tractament específic.

Considero que tots dos llibres són molt útils per als estudiosos, per als consells de la informació existents, per als professionals i també per als propis mitjans. Naturalment, el pes determinant és el del periodisme. Només hi trobo a faltar la seva dimensió política, que no ha donat lloc a

cap tipus de document, que jo sàpiga, però que avui té un paper clau, especialment per la contaminació que pateix sovint per part de la propaganda i de la desinformació.

Igualment, m'hauria agradat que s'hi tractessin les relacions públiques, tan ignorades per alguns però tan importants en el procés comunicatiu actual.

Hem d'agrair a Hugo Aznar l'aportació tan valuosa que ens acaba de fer.

Manuel Parés i Maicas

ESPINA, Wifredo

Memòria d'una institució catalana oberta al món, 1987-1997

Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació, 2004

Hem d'acollir amb goig aquest llibre, car ens explica el que fou un centre públic de recerca en el nostre camp, finançat per la Generalitat de Catalunya i que durant tota la seva trajectòria va gaudir d'una envejable independència d'actuació. El mèrit cal atribuir-lo al seu fundador, Wifredo Espina, que durant el franquisme fou un dels periodistes més crítics amb el règim vigent des de les seves columnes d'*El Correo Catalán*, en el qual va ocupar el càrrec de sotsdirector. També cal assenyalar que Jordi Pujol, president de la Generalitat, va respectar, fins al moment en el qual Espina es va veure forçat a jubilar-se per unes circumstàncies fosques, l'esmentada plena independència que Espina li havia demanat en l'acte fundacional.

Jo vaig tenir l'honor de col·laborar-hi durant tota la seva existència, i treballar amb Espina fou un goig, per la seva exquisidesa de tracte, malgrat el seu posat de vegades adust i també geniüt. Per tant, considero un deure personal fer unes consideracions sobre aquest llibre. Vull remarcar, d'entrada, que el Centre portà a terme una tasca excel·lent en el desenvolupament dels seus objectius. És una autèntica llàstima que ja no existeixi. Com a institució pública que fou, cal assenyalar

l'esperit de llibertat amb el qual es treballava. Mèrit, indubtablement, d'ell.

Al llibre, s'hi exposa, molt pormenoritzadament, la trajectòria del Centre en els distints àmbits en els quals va actuar. Cal subratllar la seva aportació en el terreny de la recerca en un sentit molt ampli i sense apriorismes de cap tipus, només la qualitat de la tasca que s'hi pretenia realitzar. Són innumbrables els investigadors catalans, i també de la resta d'Espanya, que varen rebre mòdics ajuts, car l'economia del Centre cal qualificar-la d'espartana, atesa la limitació dels seus recursos. Voldria assenyalar, per la participació directa que hi vaig tenir, activitats com ara Les Converses a la Pedrera (que eren unes reunions amb la presència del que anomenaven «societat civil catalana», on un ponent invitat hi exposava un tema concret que després era discutit a bastament), el Fòrum de la Comunicació i els diversos simposis i congressos que es van realitzar, alguns dels quals van assolir nivell internacional.

Especialment important fou la seva tasca de difusió de la recerca mitjançant publicacions pròpies, en col·laboració amb revistes acadèmiques i donant-los suport. El seu servei de documentació, dirigit pel que fou professor nostre, Daniel Jones,